

УДК[007:304:002]:347.71(477)

О.В. Шевченко

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

У статті вперше представлена на розгляд модель функціонування системи документаційного забезпечення комерційної діяльності в Україні, розкрито сутність кожної зі складових документаційного забезпечення внутрішнього та зовнішнього комунікаційного середовища галузі, обґрунтовано необхідність подальших досліджень документних ресурсів галузі.

Ключові слова: *система документаційного забезпечення, модель, комерційна діяльність України, складові системи, комунікаційне середовище галузі.*

О.В. Шевченко

ОСОБЕННОСТИ РАЗРАБОТКИ КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ МОДЕЛИ СИСТЕМЫ ДОКУМЕНТАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КОММЕРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УКРАИНЫ

В статье впервые представлена на рассмотрение модель функционирования системы документационного обеспечения коммерческой деятельности в Украине, раскрыта сущность каждой из составляющих документационного обеспечения внутреннего и внешнего коммуникационной среды области, обоснована необходимость дальнейших исследований документных ресурсов отрасли.

Ключевые слова: *система документационного обеспечения, модель, коммерческая деятельность Украины, составляющие системы, коммуникационная среда отрасли.*

O.V. Shevchenko

FEATURES OF DEVELOPMENT OF CONCEPTUAL MODEL OF SYSTEM OF DOCUMENTATION PROVIDING OF COMMERCIAL ACTIVITY OF UKRAINE

In the article the model of functioning of the system of the documentation providing of commercial activity is first presented for consideration in Ukraine, essence is exposed each of constituents of the documentation providing of internal and external of communication environment of industry, the necessity of further researches of debenture resources of industry is reasonable.

Keywords: *system of the documentation providing, model, commercial activity of Ukraine, component systems, of communication environment of industry.*

Актуальним завданням сьогодення є пошук моделей функціонування документно-інформаційної сфери комерційної діяльності Української держави. На сучасному розвитку комерції сьогодні, документаційне забезпе-

чення здійснює суттєвий вплив на функціонування торговельних процесів. Відповідно, побудова ефективної моделі функціонування системи документаційного забезпечення вирішує проблему нового бачення концепції

стратегічного планування розвитку документних ресурсів досліджуваної галузі країни, що потребує збалансованого розуміння спільної загальноновизначеної політики та партнерської взаємодії влади, бізнесу, фахівців у даному питанні.

Актуальність даної наукової розвідки полягає в розкритті моделі функціонування системи документаційного забезпечення комерційної діяльності України, викладі результатів створення двохрівневої системи, де кожному рівню притаманні власні способи функціонування та забезпечення єдності взаємодії в цілому системи документаційного забезпечення галузі.

Більшість наукових досліджень присвячена загальним питанням розвитку комерційної діяльності держави, а питання функціонування системи документаційного забезпечення галузі, на жаль, не розглядаються.

Вагомий внесок у розробку теоретичних проблем розвитку вітчизняної комерції зробили вчені, серед яких: В.В. Апопій, А.А. Мазаракі, Н.М. Ушакова, Л.О. Лігоненко, Я.А. Гончарук та ін.

Роботи українських економістів спрямовані на розгляд функціонування окремих складових системи: інформаційного забезпечення економіки (О.І. Ляхова), використання інформаційних ресурсів і моделей у системі планування діяльності виробничо-торговельного підприємства (О.В. Гайдар), формування інформаційного комплексу облікової системи та звітності в Україні (К.В. Безверхий, Т.В. Бочуля), сутності інформаційного забезпечення управління (А.Г. Книш), теоретичних основ конкурентної стратегії підприємства (Ю.Б. Іванова, О. М. Тищенко) та ін. [1-5].

Водночас залишаються маловивченими питання дії системи документаційного забезпечення, її складових на рівні досліджуваного сектора економіки держави.

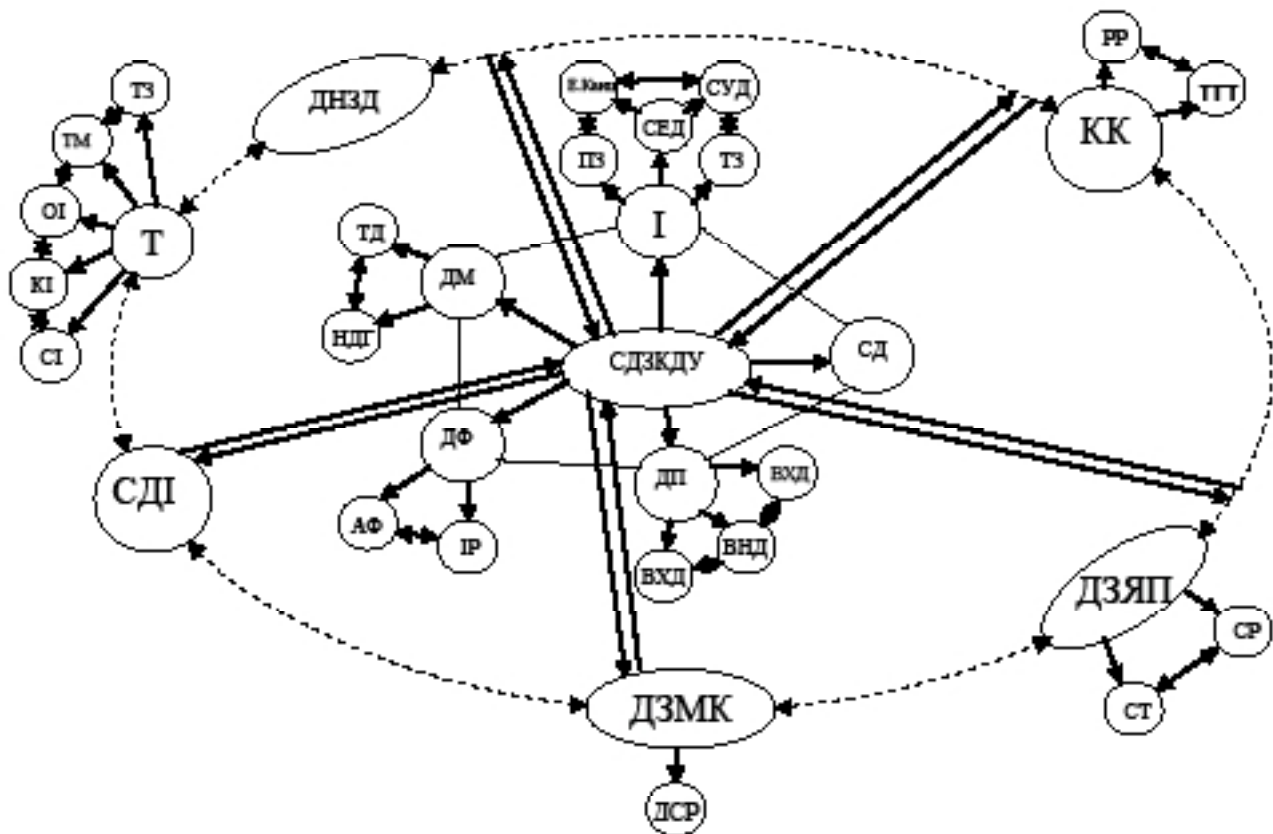
Теоретичною документознавчою базою для дослідження стали роботи вітчизняних дослідників у даній сфері, таких, як: Н.М. Кушнарєнко, С.Г. Кулєшова, Л.Я. Філіпової, Г.Г. Асєєва, М.С. Слободяника та ін. [6-11].

Необхідно зазначити, що модель системи документаційного забезпечення комерційної діяльності України представлена вперше, потребує подальшого вдосконалення, що й зумовлює актуальність теми наукового дослідження.

Метою наукової публікації є ознайомлення з моделлю системи документаційного забезпечення комерційної діяльності України, подання характеристики кожної з її складових у комунікаційному просторі галузі.

Зауважимо, що передумовою до появи моделі стали сучасні вимоги розвитку галузі, визначення середовища функціонування документної інформації в досліджуваній галузі, налаштування пріоритетних напрямів процесу управління, підтримання відповідного інформаційного рівня, створення сприятливих умов для впровадження інновацій, що забезпечить сталий розвиток комерції в Україні.

Модель є теоретичною основою для розгляду функціонування системи документаційного забезпечення комерції в Україні, спрямована на якісний рівень документно-інформаційного забезпечення досліджуваної галузі, базується на визнанні комерції складною інтегрованою інформаційно-документною структурою (рис.).

Умовні позначення: СДЗКД – система документаційного забезпечення комерційної діяльності України; ДМ – документний масив; ТД – торговельна документація; НДГ – нормативна документація галузі; ДП – документний потік; ВХ – вхідна документація; ВИХД – вихідна документація; ВНД – внутрішня документація; ДФ – документний фонд; АФ – архівний фонд; ІР – інформаційний ресурс; ІТ – інформаційні технології; СД – система діловодства; ІТГ – інформаційні технології в галузі; ПЗ – програмне забезпечення; СЕД – система електронного документообігу; ТЗ – технічне забезпечення;

ЕКанц – електронна канцелярія; СУД – система управління документами; ТІ – товарна інформація; СПІ – споживча інформація; КІ – комерційна інформація; ОІ – основоположна інформація; ТМ – товарне маркування; ТЗ – товарний знак; ДНЗД – державні нормативно-законодавчі документи; КК – корпоративна культура; ІП – імідж підприємства; РР – ринкова репутація; ДМЗК – документаційне забезпечення маркетингових комунікацій; ДСР – документний супровід реклами; ДЗЯП – документаційне забезпечення якості продукції; СТ – стандартизація; СР – сертифікація; СДІ – споживачі документної інформації.

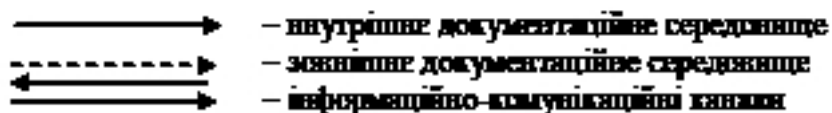

Рис. Модель системи документаційного забезпечення комерційної діяльності України

Як видно з *рис.*, усі складові системи документаційного забезпечення комерційної діяльності знаходяться в тісному взаємозв'язку комунікаційних процесів внутрішнього та зовнішнього документаційного середовищ.

До внутрішнього документаційного середовища комерційної діяльності входять п'ять складових, основу серед яких становить документний ресурс із документним масивом, документним фондом і документним потоком, інформаційні технології та система діловодства.

Документний масив становлять торговельна документація та галузеві нормативні документи. Основу торговельної документації становлять: господарські договори з різновидом контрактів; документи у міжнародній торгівлі; документи комерційної логістики; комерційні документи орендних і лізингових операцій; документи сумісної діяльності комерційних підприємств; грошові й товарні документи, що засвідчують майнові права; тендерна документація; первинно-облікова документація; яка функціонує в галузі, дозвільні документи на здійснення торговельної діяльності.

Наступною складовою документного масиву є нормативна документація галузі.

Нині нараховується 28 основних нормативно-законодавчих документів, які регулюють комерційну діяльність країни. У розробці, затвердженні нормативної документації галузі беруть участь Кабінет Міністрів України, Міністерство зовнішніх зв'язків і торгівлі України, Державні комітети і комісії, головні управління та управління при Кабінеті Міністрів України, виконкоми рад народних депутатів, власники промислових, виробничих об'єднань, підприємств та ін.

На жаль, у досліджуваній галузі відсутні базові галузеві документи, які б регулювали її документаційне забезпечення, тому на державному рівні набуває актуальності потреба удосконалення нормативно-правової бази документаційного забезпечення комерційної діяльності.

Звернемо увагу на документні потоки як динамічну частину документного масиву, до складу яких входять внутрішні, вхідні та вихідні документи. Основний склад документних потоків становить нормативна документація зі стандартизації, статuti комерційних підприємств, положення як юридичні акти, вхідна і вихідна документація.

Основа документного фонду досліджуваної галузі – інформаційні ресурси й архівні фонди торговельних організацій, комерційних підприємств та ін.

Нині інформаційний ресурс документаційного забезпечення галузі позиціонується як потужний інструмент стабільного функціонування комерції та включає: торговельну документацію в електронній формі (оцифровану); матеріали інформаційної підтримки; інформаційну базу даних галузі; інформаційно-комунікаційні послуги (обробка та передача інформації, узагальнення показників, підготовка звітної інформації, здійснення розрахунків, ведення управлінського обліку та ін.) [12].

За допомогою архівних фондів комерційних підприємств забезпечується відбір, нагромадження архівних документів, їхній облік, зберігання та користування ними. Варто звернути увагу на те, що архів підприємства може бути як самостійним структурним підрозділом, так і складовою структурною частиною служби діловодства.

Далі звернемося до інформаційних технологій із трьома її складовими: системою електронного документообігу, програмним і технічним забезпеченням комерції.

Система електронного документообігу (СЕДО) інтегрує документацію комерційних підприємств у єдине інформаційне середовище, забезпечує комунікаційну взаємодію співробітників під час виконання ними ділових функцій управління комерційною інформацією, організується залежно від їхнього виду, особливостей роботи підприємства, обсягу документопотоку.

Крім того, СЕДО включає до свого складу електронну канцелярію та систему управління документами.

Слід зазначити, що впровадження електронної канцелярії створює програмну основу для роботи з торговельною документацією, об'єднує потоки електронних документів між структурними підрозділами організацій, уніфікує торговельну документацію, зменшує трудомісткість опрацювання документів, прискорює їхній рух, координує діяльність організації [12].

Стосовно системи управління документами, то вона здійснюється службою документаційного забезпечення управління (ДЗУ), яка функціонує як самостійний структурний

підрозділ на підприємствах. Призначення служби ДЗУ полягає в організації, веденні та вдосконаленні системи документаційного забезпечення управління комерційного підприємства на основі єдиної технічної політики та застосування сучасних технічних засобів у роботі з торговельною документацією.

Особливий інтерес представляє програмне забезпечення комерційної діяльності – «ІС: Підприємство» – платформа, на основі якої розробляються програми – «конфігурації»: «ІС Бухгалтерія», «ІС: Підприємство 8. Роздріб для України», «ІС: Підприємство 8. Управління торгівлею для України», «ІС: Підприємство 8. Управління виробничим підприємством» та ін.; «М.Е.Дос» – система, яка допомагає роботі зі звітами, податковими накладними, рахунками-фактурами та ін.; «ОПЗ» – програмне забезпечення податкової звітності та реєстру отриманих і виданих податкових накладних до органів державної податкової служби в електронному вигляді засобами телекомунікаційного зв'язку; АРМ «Звіт страхувальника» – комплексний програмний продукт із формування і здавання звітності до Пенсійного фонду; «Клієнт-Банк» – програма для зв'язку та обміну інформацією між банком і клієнтами за допомогою модему; ТОРГСОФТ, ГАЛІОН.РОЗНИЦА, КіберМаг, АРМ «Супермаркет», КосРинок, UNISYSTEMМагазин, DIRECTUM та ін.

Звернемо увагу на програмний продукт «Парус» і його «конфігурації», які використовуються в комерційній діяльності: «Парус-Підприємство 7» (для малого і середнього бізнесу), «Парус-Підприємство 8 (onOracle)» (корпоративна система), «Парус-Підприємство 8SE (onOracle)» (корпоративна система для середнього бізнесу), «Парус-Реалізація і Склад 7.11 для Windows» (облік реалізації товарів, послуг, товарних запасів), «Парус 8.1 для Windows» (система управління підприємством), «Парус – Магазин 9.2 для Windows» (автоматизація роздрібного торговельного підприємства), «Тріумф» (комплексна автоматизація управління торговельним підприємством), «Парус – Реалізація 5.2» (облік реалізації товарів і послуг), «Парус – Склад 5.2» (автоматизація обліку товару) та ін. Найпопулярнішими системами є «ДІЛО», ОПТИМА – WorkFlow та «Megapolis. Документообіг» [14].

Третя складова інформаційних технологій – технічне забезпечення комерційної діяльності. Це комплекс технічних засобів, призначених для роботи інформаційної системи комерційних підприємств (засоби обчислювальної, комунікаційної, організаційної техніки).

Отже, інформаційні технології в досліджуваній галузі надають можливість проводити дистанційне управління комерційним підприємством, здійснювати його моніторинг, проводити контроль-аналітичну діяльність, забезпечувати інформаційну підтримку прийняття управлінських рішень та ін.

Система діловодства функціонує на загальних засадах. Серед різноманіття функціонуючих на комерційних підприємствах документів, ми можемо виділити розпорядчі, виконавчі, комбіновані (за змістовим наповненням); первинні (накладні, акти та ін.), вторинні (товарні звіти) за порядком складання; за обсягом охоплення інформації – разової дії (оформлення однієї товарної операції) та накопичувальні (табелі, наряди та ін.). Згідно з наказом керівника, встановлюється графік документообігу на підприємстві, контроль за яким здійснюється головним бухгалтером [15].

До зовнішнього документаційного середовища комерційної діяльності входять сім складових. Це державні нормативно-законодавчі документи, товарна інформація, документаційне забезпечення маркетингових комунікацій, якості продукції й електронної комерції, споживачі документної інформації, корпоративна культура комунікаційного комерційного середовища.

Зупинимось детальніше на розгляді кожної з перелічених складових.

Варто звернути увагу на державні нормативно-законодавчі документи, оскільки саме від них залежить підпорядкованість напряму функціонування досліджуваної системи документаційного забезпечення. До зазначеної групи документів належать: Конституція України, Укази Президента України, Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, Міністерські наказами, документи, що регулюють комерційну діяльність (Податковий кодекс України № 2755 – VI від 2 грудня 2012 р., Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січня 2003 р., Цивільний ко-

декс України № 435 – IV від 16 січня 2003 р., Митний кодекс України №92-IV від 11 липня 2002 р.), державні стандарти (ДСТУ), галузеві стандарти (ГСТУ), стандарти підприємств (СТП), технічні умови України (ТУУ), ліцензії, патенти та ін.

Особливе місце серед комунікаційного середовища комерційної діяльності займає товарна інформація, яка включає до свого складу основоположну, комерційну, споживацьку інформацію, а також товарні знаки і товарне маркування. За допомогою системи умовних позначень (товарних знаків) у вигляді символів, емблем, піктограм, ідеограм, кодів (документної ідентифікації) товари розрізняються [16, 226, 237].

Документами товарного маркування є етикетки, контретикетки, кольєретки, контрольні стрічки, вкладиші, клейма, штампи, ярлики, бирки, цінники, талони, квитанції, товарні та касові чеки з обов'язковим переліком необхідних реквізитів.

Основоположна товарна інформація включає основну характеристику товару (назва, гатунок, кількість, підприємство-виробник, дата виготовлення, термін зберігання), комерційна інформація включає штрихові коди, споживацька інформація направлена на зацікавлення споживача і включає відомості про харчову цінність, хімічний склад, призначення товару, способи його використання й експлуатації, безпечність, надійність та ін. [17].

Варто зазначити, що документи товарного маркування і товарні знаки становлять марочні документно-інформаційні активи держави, складовими яких є: назва/ім'я держави, державна символіка, девіз/слоган держави, державна ідеологія, місія/покликання країни, її стратегія, державні бренди (компанії/товару/особистості) [18].

Документаційне забезпечення якості продукції включає сертифікацію, яка дає можливість об'єктивно оцінити продукцію (знак відповідності обов'язкової та добровільної сертифікації), надати споживачу підтвердження її безпеки, забезпечити контроль за відповідністю продукції та підвищити її конкурентоздатність і серії стандартів системи управління якістю (СУЯ): ДСТУ ISO 9000:2001 «Системи управління якістю. Основні по-

ложення та словник»; ДСТУ ISO 9001:2008 «Системи управління якістю. Вимоги»; ДСТУ ISO 9004:2001 «Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності»; ДСТУ ISO 19011:2001 «Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю та/чи навколишнім середовищем» [19].

До споживачів документної інформації віднесені суб'єкти інфраструктури товарного ринку, споживачі, підприємства торгівлі, посередницькі структури, суб'єкти фінансового ринку (продавці та покупці фінансових ресурсів, банки, валютні та фондові біржі, інвестиційні компанії, лізингові фірми і компанії, страховальники, страхові компанії, страхові агенти і брокери) та суб'єкти ринку праці (підприємства-роботодавці, навчальні заклади, центри підготовки та перепідготовки кадрів, центри підвищення кваліфікації, кадрові агентства) [20, 19].

Документаційне забезпечення маркетингових комунікацій включає документий супровід реклами, яка тісно пов'язана з брендом, товарними знаками, торговельними марками як документом.

Документаційне забезпечення рекламної діяльності в комерції представлено друкованою продукцією (газети, журнали, листівки, плакати, буклети, каталоги, проспекти, календарі та ін.), текстовим наповненням у зовнішній рекламі, на телебаченні, в оформленні та демонстрації товару, в інтернет-мережах тощо [21].

Необхідно звернути увагу на те, що система документаційного забезпечення маркетингових комунікацій спрямована на інформування, переконання та нагадування споживачам про товари, стимулювання їхнього збуту, створення позитивного іміджу. Перспективними напрямками маркетингових комунікацій є брендинг, директ-маркетинг, паблік рілейшнз, стимулювання збуту, спонсорство, що, в свою чергу, потребують документного супроводу.

Документаційне забезпечення електронної комерції включає електронні документи, серед яких: HTML-документи, які представлені каталогом продукції, прайс-аркушем на продукцію, реєстраційною формою, формами замовлення і доставки товару; банківськими платіжними картками [22].

Корпоративна культура дозволяє підняти якісний рівень роботи колективу та підвищити

ти продуктивність праці, комерційні підприємства отримують конкурентні переваги [23].

Необхідно звернути увагу на те, що в сучасних умовах відзначається невисокий рівень корпоративних відносин, тому важливого значення набуває значимість цінностей в організаціях, підприємствах, формування колективізму серед працівників, отримання ними задоволення від результатів праці.

Імідж комерційних підприємств визначає стратегічні шляхи досягнення бажаних результатів і пріоритетів, формує уявлення про очікувану поведінку комерційного підприємства, мотиви розвитку, що сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності, впливає на збільшення обсягів продажу та ін. Реалізація стратегії іміджу комерційних підприємств вимагає створення іміджу керівника, персоналу, споживачів, товару, внутрішнього іміджу та зовнішнього іміджу, що створює позитивне комунікаційне середовище для функціонування підприємства [24].

Використання методів управління – розробка системи мотивації праці, методів впливу на ціннісні орієнтації співробітників: психологічних – посилення пропаганди інноваційної діяльності, психотренінг з розвитку інноваційного потенціалу; кадрових змін – прийом на роботу творчих особистостей із мотиваційною винагородою, впровадження плану кар'єри, тобто підвищення їхнього статусу протягом професійної діяльності, стимулювання креативності та ін.

Актуальності набуває вироблення підприємствами свого власного фірмового стилю (єдиний колір при розробці товарного знаку, фірмовий одяг, дизайн продукції та ін.), який психологічно впливає на споживачів товарної продукції в поєднанні з ціннісною орієнтацією підприємств [25].

Крім того, корпоративні відносини рекомендовано, щоб орієнтуватися на кодекс корпоративної поведінки з урахуванням специфічних особливостей комерційного підприємства, що є запорукою успішної побудови ефективної структури управління системою документаційного забезпечення [26].

Неабияке ціннісне значення мають девізи, логотипи торговельних підприємств, об'єднань, які виражають провідну ідею, концепцію діяльності («Зроблено з розумом»,

«Надійні рішення – гарантований успіх», «Якість за помірну ціну», «Кращий чай з усього світу» та ін.).

Потужним засобом комунікації є фахова мова, оскільки вміння правильно висловлюватися, дотримуватися мовного етикету є високим атрибутом корпоративної культури співробітників [23].

Отже, корпоративна культура вітчизняної комерційної діяльності має важливе комунікаційне навантаження (фахова мова, девізи, фірмовий стиль, колективізм співробітників) і документне підтвердження. Це кодекс корпоративної культури комерційного підприємства і символи торговельних підприємств.

Отже, аналіз складових елементів презентованої моделі дозволяє стверджувати, що система документаційного забезпечення комерційної діяльності України – це певним чином складна впорядкована структура, яка складається з внутрішнього і зовнішнього документних середовищ, які загалом характеризують документаційне забезпечення галузі. Наприклад, у внутрішньому документному комунікаційному середовищі представлений найголовніший елемент моделі – документний ресурс, до складу якого входять документні масив, фонд і потік, також складовими елементами є інформаційні технології та система діловодства.

Зовнішнє документне комунікаційне середовище представлено:

- документною ідентифікацією – товарними знаками і товарним маркуванням (етикетки, контретикетки, кольєретки, контрольні стрічки, вкладиші, клейма, штампи, ярлики, бирки, цінники, талони, квитанції, товарні і касові чеки);

- стандартами і сертифікатами якості продукції;

- тестовим наповненням реклами товарної продукції, послуг, сировини в мас-медіа і інтернет-мережах;

- електронними HTML-документами (каталогом продукції, прайс-аркушем на продукцію, реєстраційною формою, формами замовлення та доставки товару; банківськими платіжними картками та ін.) в електронній комерції;

- девізами, символами в корпоративній культурі комерційного середовища.

Можна окреслити загальну модель функціонування системи документаційного забезпечення

печення в комерційній діяльності України як сукупність вищеперерахованих складових, які пов'язані з цілями, функціями й організаційною структурою галузі.

Для подальшого розвитку системи документального забезпечення вітчизняної комерційної діяльності необхідно знати переваги та недоліки кожної з її складових, уміти відшукати оптимальні шляхи для забезпечення їхнього функціонування.

Модель, яка представлена на розгляд, є досить актуальною та потребує подальшого вдосконалення, пошуку шляхів розробки наступних моделей процесу функціонування системи документального дослідження підприємств за видами торгівлі (оптової, роздрібною, змішаною), за категоріями товарів (продовольчих, непродовольчих, змішаних), іншими класифікаційними ознаками.

Використані джерела

1. Ляхова О.І. Інформаційні технології як ефективний ресурс економічного розвитку / О.І. Ляхова // Торговля і ринок України : темат. зб. наук. пр. Вип. 23. Т. 1. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2007. – 393 с. – С. 60-67.
2. Гайдар О.В. Концептуальні засади використання інформаційних ресурсів і моделей у системі планування діяльності виробничо-торговельного підприємства / О.В. Гайдар // Торговля і ринок України : зб. наук. праць. – Вип. 28. Т. 2. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. – 416 с. – С. 190-191.
3. Безверхий К.В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні : монографія / К.В. Безверхий, Т.В. Бочуля. – К., 2014. – 184 с.
4. Книш А.Г. Сутність інформаційного забезпечення управління / А.Г. Книш // Збірник наук. праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Вип. 27: у 3-х ч. – Черкаси : ЧДТУ, 2011. – Ч. 1. – С. 149-153.
5. Іванова Ю.Б. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства : монографія / Ю.Б. Іванова, О.М. Тищенко. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 384 с.
6. Кушнарєнко Н.М. Новий етап інституалізації науки про документ / Н.М. Кушнарєнко ; Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства, Європ. ун-т // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 12. – С.126-130.
7. Кулєшов С.Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / С.Г. Кулєшов ; Укр. держ. НДІ архів. справи та документознавства; Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. – К. : [Б.в.], 2000. – 164 с.
8. Філіпова Л.Я. Бібліографічні системи України в інформаційному комп'ютерному середовищі: теорія, організація, технологія : дис. ... д-ра наук: спец. 00.07.08 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство / Л.Я. Філіпова. – Харків : ХДАК, 1999. – 437 с.
9. Асєєв Г. Методологія електронного документообігу / Г. Асєєв // Вісник Кн. палати. – 2005. – № 11. – С. 22-25.
10. Асєєв Г. Методологія корпоративного документообігу: побудова CASE – моделей офісних інформаційних систем / Г. Асєєв // Вісник Кн. палати. – 2008. – № 1. – С. 29-32.
11. Слободяник М.С. Структура сучасного документознавства / М.С. Слободяник // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 4. – С. 18-21.
12. Безверхий К.В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні : монографія / К.В. Безверхий, Т.В. Бочуля. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 184 с.
13. Дроздова О.В. Електронна канцелярія торговельних підприємств: організаційні аспекти впровадження / О.В. Дроздова // Актуальні питання сучасної науки : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11-12 квітня 2014 р.). – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2014. – 120 с. – С. 17-22.
14. Шевченко О.В. Використання сучасних програмних засобів у документальному забезпеченні комерції / О.В. Шевченко // Людина в інформаційному просторі : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кременчуг, 12-13 листоп. 2014 р.). – Харків : Вид-во ТОВ «Друкарня Мадрид», 2014. – 172 с. – С. 143-145.
15. Уманців Г.В. Документування операцій на підприємствах торгівлі та ресторанного господарства : навч. посібник / Г.В. Уманців. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 284 с.
16. Полікарпов І.С. Ідентифікація товарів : підруч. / І.С. Полікарпов, А.В. Закусілов. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 344 с.
17. Дроздова О.В. Складові системи документних комунікацій в комерційній діяльності: особливості функціонування / О.В. Дроздова ; Харк. держ. акад. культури ; відп. ред. В.М. Шейко

// Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Вип. 44. – Харків : ХДАК, 2014. – С. 140-148.

18. Євтушенко Г.В. Класифікація маркетингових інтелектуальних активів національного господарства / Г.В. Євтушенко, В.Є. Лазаренко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». – 2013. – № 2 (58). – С. 50-56.

19. Дроздова О.В. Документаційне забезпечення якості продукції торговельних підприємств (на прикладі розгляду стандартів і сертифікатів якості) / О.В. Дроздова // British Journal of Science, Education and Culture, 2014, No.1. (5) (January-June). Volume II. «London University Press». – London, 2014. – 638 P. – P. 595-600.

20. Шканова О.М. Інфраструктура товарного ринку : навч. посіб. / О.М. Шканова. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 320 с.

21. Дроздова О.В. Документаційне забезпечення рекламної діяльності торгівлі в Україні / О.В. Дроздова // Canadian Journal of Science, Education and Culture, 2014, No.1. (5) (January-June). Volume II. «Toronto Press». – Toronto, 2014. – 732 p. – P. 570-576.

22. Дроздова О.В. Електронна документація обліку діяльності торговельних підприємств: організаційний аспект / О.В. Дроздова ; Держ. архів. служба України, УНДІАСД // Студії з архівної справи та документознавства. – К. , 2012. – Т. 20. – 333 с. – С. 146-154.

23. Титаренко Л.О. Створення сприятливих умов щодо соціально-психологічного розвитку особистості сучасної робочої сили / Л.О. Титаренко // Торгівля і ринок України : темат. зб. наук. пр. Вип. 23. Т. 1. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2007. – 393 с. – С. 140-149.

24. Захарчин Г.М. Концептуально-ідеологічні підходи до управління персоналом у транснаціональних корпораціях [Електронний ресурс] / Г.М. Захарчин // Економіка. Менеджмент. Підприємництво : зб. наук. праць Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля. – 2010. – № 22 (II). – Режим доступу : <http://www.eme.ucoz.ua...zborniki...zakharchin...ideologichni...124>. – Назва з екрана.

25. Хаєта Г.Л. Корпоративна культура : навч. посібник / Г.Л. Хаєта. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 403 с.

26. Мостенська Т.Л. Копоративне управління : підручник / Т.Л. Мостенська, В.О. Новак, М.Г. Луцький, Ю.Г. Симоненко. – К. : Каравела; Піча Ю.В., 2008. – 384 с.

References

1. Liakhova O.I. (2007). Information technologies as an effective resource for Economic Development. *Torhivlia i rynek Ukrainy*. Donetsk : DonNUET, 393 [in Ukrainian].
2. Haidar O.V. (2009). Conceptual bases of information resources and models in the planning system of industrial and commercial enterprises. *Torhivlia i rynek Ukrainy*. Donetsk : DonNUET, 416 [in Ukrainian].
3. Bezverkhyi K.V., Bochulia T.V. (2014). Information complex accounting system and reporting in Ukraine. Kyiv, 184 [in Ukrainian].
4. Knysh A.H. (2011). The essence of information security management. *Zbirnyk nauk. prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*. Seria: Ekonomichni nauky. – Vyp. 27: u 3 ch. – Cherkasy : ChDTU, 1, 149-153 [in Ukrainian].
5. Ivanova Yu.B. Tyshchenko O.M. (2006). The theoretical basis of competitive business strategy. Kharkiv : VD «INZhEK», 384 [in Ukrainian].
6. Kushnarenko N.M. (2004). A new phase of institutionalization of the science of document. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva*. Kyiv, 12, 126-130 [in Ukrainian].
7. Kuleshov S.H. (2000). Document: History. Theoretical Foundations. Kyiv : [B.v.], 164 [in Ukrainian].
8. Filipova L.Ya. (1999). Bibliographic Information System of Ukraine in the computer environment: theory, organization, technology. Doctor's thesis. Kharkiv : KhDAK, 437 [in Ukrainian].
9. Asieiev H. (2005). Methodology electronic document. *Visnyk Kn. palaty*, 11, 22-25 [in Ukrainian].
10. Asieiev H. (2008). Methodology corporate document: construction CASE - models of office information systems. *Visnyk Kn. palaty*, 1, 29-32 [in Ukrainian].
11. Slobodianyk M.S. (2003). Structure of Contemporary Documentation. *Visn. Kn. palaty*, 4, 18-21 [in Ukrainian].

12. Bezverkhyi K. V., Bochulia T. V. (2014). Information complex accounting system and reporting in Ukraine. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 184 [in Ukrainian].
13. Drozdova O. V. (2014). E-office trading enterprises: organizational aspects of implementation. Aktualni pytannia suchasnoi nauky. Kherson : Vyd. dim «Helvetyka», 17-22 [in Ukrainian].
14. Shevchenko O.V. (2014). The use of modern software documentation for Commerce. Liudyna v informatsiinomu prostori. Kharkiv: Vyd-vo TOV «Drukarnia Madryd», 143-145 [in Ukrainian].
15. Umantsiv H.V. (2005). Documenting operations in trade and restaurant business. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 284 [in Ukrainian].
16. Polikarpov I.S. (2005). Identification products. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury, 344 [in Ukrainian].
17. Drozdova O.V. (2014). The system Document communications in commercial activities: features of functioning. Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury. Kharkiv : KhDAK, 44, 140-148 [in Ukrainian].
18. Yevtushenko H.V., Lazarenko V.Ye. (2013). Classification marketing intellectual assets of the national economy. Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriiia «Ekonomichni nauky», 2(58), 50-56 [in Ukrainian].
19. Drozdova O.V. (2014). Documentation of product quality commercial enterprises (for example, review the standards and quality certificates). British Journal of Science, Education and Culture. London : London University Press, II, 1(5) (January-June) 595-600.
20. Shkanova O.M. (2006). Infrastructure commodity market. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury, 320 [in Ukrainian].
21. Drozdova O.V. (2014). Documentation for advertising trade in Ukraine. Canadian Journal of Science, Education and Culture. Toronto : Toronto Press, II, 1(5) (January-June), 570-576.
22. Drozdova O.V. (2012). Electronic accounting records of commercial enterprises: organizational aspect. Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva. Kyiv, 20, 333 [in Ukrainian].
23. Titarenko L.O. (2007). Creating favorable conditions for social and psychological development of the personality of the modern workforce. Torhivlia i rynek Ukrainy. Donetsk : DonNUET, 393 [in Ukrainian].
24. Zakharchyn H.M. (2010). Conceptually-ideological approach to human resource management in multinational corporations. Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo, 22 (II). – Retrieved from : <http://www.eme.ucoz.ua>...zborniki...zakharchin...ideologichni...124 [in Ukrainian].
25. Khaieta H.L. (2003). Corporate Culture. Kyiv : Tsentr navch. lit-ry, 403 [in Ukrainian].
26. Mostenska T.L., Novak V.O., Lutsnyi M.H., Symonenko Yu.H. (2008). Corporate governance. Kyiv : Karavela; Picha Yu.V., 384 [in Ukrainian].